Eduskunnan talousvaliokunta

Talousvaliokunta torstai 17.10.2024 klo 12.00 / / Asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien asiaa HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025. Esitys on selvästi julkista taloutta tasapainottava. **Katsomme, että kokonaisuutena ehdotuksen mittaluokka on julkisen talouden sopeuttamistarpeeseen nähden oikeasuhtainen.**

Samaan aikaan on hyvä tunnistaa se, että ehdotus ei välttämättä riitä hallituksen asettamaan tavoitteeseen velkasuhteen kasvun pysäyttämisestä hallituskauden lopulla. Tavoitteen saavuttamiseen vaikuttaa voimakkaasti se, miten talous tulee elpymään. Isoina jatkuvia alijäämiä selittää osin ennakoitua heikompi talouskehitys. Ehdotetut kiristykset heikentävät osaltaan suhdannetilannetta. Nopean ja voimakkaan sopeutuksen riskinä on, että se syventää ja pidentää laskusuhdannetta, vaikka sopeutus itsessään olisikin välttämätöntä toteuttaa jollakin aikavälillä.

Tässä tilanteessa keskiöön nousevat toimet kestävän talouskasvun aikaansaamiseksi. Suomi on kasvun kynnyksellä ja tässä tilanteessa on tärkeää varmistaa, että yritysten palvelut ja kannusteet kasvuun ovat kunnossa. Voimakkaiden leikkausten vastapainoksi hallitus on tehnyt päätöksiä investointien lisäämiseen kannustavista toimista. **Valitettavasti toimet on mitoitettu sellaisiksi, että yli 99,5 prosenttia suomalaisista yrityksistä jää niiden ulkopuolelle.**

Lisäksi Suomen Yrittäjät suhtautuu ylipäätään varauksellisesti suuntaukseen, jossa Suomea viedään mukaan valtiontukikilpailuun, jota hallitus on muissa yhteyksissä perustellusti kritisoinut.

T&K-rahoituksen kohdentaminen pk-yrityksille on tutkitusti kannattavaa

Nyt kun pienille yrityksille tarkoitettu innovaatioseteli lakkautetaan, pk-yrityksille ei ole mitään matalan kynnyksen TKI-rahoitusinstrumenttia.

Esimerkiksi Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla löytää T&K-verotukia koskevassa tutkimuksessaan näyttöä siitä, että **T&K-tukien kohdentaminen**

pienille ja keskisuurille yrityksille tuottaisi suurimmat hyödyt (Koski & Fornaro, 2022).

Etlan tutkimuksen perusteella tukien tehokkaamman kohdentumisen lisäksi **T&K-verohuojennusmalli, joka tarjoaisi isoille yrityksille vähemmän verotukia kuin pk-yrityksille, vähentäisi huomattavasti verotukimallin rasitusta julkiselle taloudelle**: kaikkia yrityksiä yhtäläisesti koskeva T&K-verotuki aiheuttaisi julkiselle sektorille noin 2,5–3-kertaisen kustannusrasitteen julkiselle taloudelle verrattuna pk-yrityksiin rajattuun verotukimalliin.

Myös aiempi tutkimus viittaa siihen, että yhden euron lisäys T&K-verotuessa tuottaa suurimman lisäyksen pk-yritysten T&K-panostuksissa. Lisäksi pk-yrityksissä suorat tuet täydentävät verotukia. Sen sijaan tutkimuskirjallisuuden perusteella isojen yritysten kohdalla verotuet ja suorat tuet näyttäisivät korvaavan toisiaan, jolloin niiden yhteiskäyttö ei tuota parasta tulosta.

Pidämme hyvänä sitä, että talousarvioehdotuksessa ei peruuteta parlamentaarisen TKI-työryhmän periaatteista nostaa Suomen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitusta.

Samaan aikaan on tunnistettava, että tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus alkaa vaikuttamaan aikaisintaan vasta vuosikymmenen lopulla. TKI-panostusten lisäksi on välttämätöntä löytää toimia, joilla nopeutetaan kasvua.

Hallinnonaloille kohdistuvissa menoleikkauksissa riskejä

Julkisen talouden sopeuttamistarpeen näkökulmasta myös jonkinlaiset hallinnonaloille kohdistuvat menoleikkaukset ovat perusteltuja. Ei kuitenkaan voida olettaa, että hallinnonaloille kohdistuvat leikkaukset saataisiin kokonaan katettua tuottavuustoimilla. **Suomen Yrittäjät katsoo, että sopeutustoimien seurauksena työ- ja elinkeinoministeriön hallinonalan palvelutaso tulee kärsimään.** Hallinnonaloille kohdistuvat menoleikkaukset tulee suunnitella ja toteuttaa huolellisesti, jotta palvelutaso kärsisi mahdollisimman vähän.

Yritysten digitaalinen taloushallinto

Suomen Yrittäjät on erittäin tyytyväinen siihen, että yritysten digitaalisen taloushallinnon hankkeita koskevaan kehitystyöhön esitetään vuoden 2025 budjetissa 3,3 miljoonan euron rahoitus. Patentti- ja rekisterihallitukselle esitettävä uusi tehtävä ja sen yhteydessä esitetty rahoitus mahdollistaa Yrityksen digitalous -hankkeessa tehdyn kehitystyön jatkamisen hallitusohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

On hyvä, että samassa yhteydessä luodaan yritysten digitaalisen taloushallinnon yhteistyöryhmä tukemaan siirtymää kohti reaaliaikataloutta edistämällä muun muassa yritysten liiketoiminnan tositteiden siirtymissä digitaalisessa muodossa ajantasaisesti ja turvallisesti.

Fossiilisten polttoaineiden jakelun päästökauppa (ETS2)

Huomioiden Suomen julkisen talouden tilanne, Suomen Yrittäjät suhtautuu varauksellisesti uusiin, julkista taloutta heikentäviin fossiilisten polttoaineiden jakelun päästökauppaan liittyviin kompensaatiokeinoihin. Myös jakeluvelvoitetason nousua loiventava lakiesitys vähentää tarvetta uusille ETS2:n aiheuttamaa kustannustason nousua kompensoiville toimille. Sen sijaan ammattidieselin käyttöönotto tulee valmistella ripeästi, jotta kuljetusyritykset ja niiden asiakkaat voivat varautua järjestelmään ennakoiden.

Suomen Yrittäjät suhtautuu myönteisesti vaihtoehtoon, jossa päästökaupan soveltamisalan laajennuksesta syntyvät lisäiset huutokauppatulot käytettäisiin suoraan yritysten kokonaiskestävää siirtymää tukeviin toimiin päästökauppadirektiivin soveltamisalan ulkopuolisilla sektoreilla, joihin hinnoittelu on kansallisesti laajennettu. Toimijat saisivat siten esimerkiksi avustuksia investoinneille, jotka edistävät irtautumista fossiilisista polttoaineista ja siten auttaisivat tulevaisuudessa välttämään polttoaineiden jakelijoiden päästökaupan aiheuttaman lisäkustannuksen.

Huomio kasvutoimiin

Suomen Yrittäjät katsoo, että Suomessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota kasvutoimiin, vaikka tällä hetkellä talousarviopolitiikan pääpaino onkin ensisijaisesti sopeuttamisessa. Uusi talousarvioehdotus ei ole suhdanne- tai rakennemielessä kasvubudjetti vaan leikkausbudjetti.

Suomessa on välttämätöntä saada aikaan laaja-alaista talouskasvua. Sitä ei synny vain leikkaamalla. Suomen houkuttelevuutta yritysten, investointien ja osaajien kohdemaana on parannettava ja kasvua rajoittavaa sääntelyä purettava. Valtiolla on oltava rohkeutta lisätä osaamista ja osaajia sekä tehokkaasti kohdennettua tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Toimintaympäristön on oltava sellainen, että yrityksillä on kykyä ja halua kasvaa.

Kasvun merkittävä rajoittaja – taantumasta huolimatta – on sopivan työvoiman ja osaajien saatavuusongelma. Samalla kun hallitus pyrkii lisäämään Suomen houkuttelevuutta yritysten ja osaajien kohdemaana, antavat sen useat maahanmuuttoon liittyvät kiristykset Suomesta toisenlaisen viestin. Lisäksi katsomme, että talousarvioehdotukseen liittyvä osaamisesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa. On mahdollista, että

kokonaisvaikutukset huomioiden tällaiset leikkaukset eivät vahvista julkista taloutta pidemmällä aikavälillä.

Toistaiseksi hallituksen toimet ovat olleet leikkauspainotteisia, mutta jatkossa tulisi kiinnittää huomiota ennen kaikkea kasvun elementteihin. Puoliväliriiheen ei voida lähteä sillä kulmalla, että jos suhdanneluonteinen talouskasvu säilyy heikkona esimerkiksi maailmantilanteen takia, hallitus on ensisijaisesti varautunut tekemään lisäsäästöjä. **Sen sijaan hallituksen tulee olla valmis pitkäjänteisiin toimiin, joilla saadaan aikaan laaja-alaista kestävää kasvua.** Yritysten kasvun mahdollisuuksia tulee lisätä keventämällä sääntelytaakkaa sekä kotimaassa että EU-tasolla. Suomen on oltava houkutteleva kohdemaa yrityksille, investoinneille ja osaajille.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti

Roope Ohlsbom
ekonomisti